

**СТАТИСТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ
МАКРОЕКОНОМІЧНИХ ПРОПОРЦІЙ ЗА
ДАНИМИ СИСТЕМИ НАЦІОНАЛЬНИХ
РАХУНКІВ**

МИЛАШКО О.Г.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ, МОЛОДІ І СПОРТУ УКРАЇНИ

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

***МЕТОДОЛОГІЯ СТАТИСТИЧНОГО
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ РЕГІОНУ***

За загальною редакцією кандидата економічних
наук, професора А.З.Підгорного

МОНОГРАФІЯ

Одеса

2012

Рекомендовано Вченою радою Одеського національного економічного університету (протокол № 6 від 28 лютого 2012 р.)

Рецензенти:

Кубліков В.К., доктор економічних наук, професор

Волкова Н.А., кандидат економічних наук, доцент

Методологія статистичного забезпечення розвитку регіону: Монографія // За заг. ред. канд. економ. наук, професора А.З. Підгорного – Одеса: Атлант, 2012. – 303 с.

У роботі розглянуто наукові результати та напрацювання членів кафедри статистики Одеського національного економічного університету, отримані в процесі виконання комплексної науково-дослідної роботи за темою «Удосконалення статистичного забезпечення управлінням економічного та соціального розвитку регіону».

У монографії пропоновані наукові результати вдосконалення статистичних методів аналізу соціально-економічних процесів на регіональному рівні, які дозволяють формувати реальні кількісні висновки й рекомендації практичного характеру, необхідні для сучасного стану економічних реформ.

Рекомендується для студентів, аспірантів, викладачів та науковців, що досліджують проблеми статистичного оцінювання розвитку соціально-економічних процесів на мікро- та на макрорівні.

ЗМІСТ

Передмова	4
1. Статистичне дослідження людського розвитку	6
1.1. Статистичне оцінювання та моделювання демографічних процесів на регіональному рівні	6
1.2 Статистичні аспекти оцінювання стану та розвитку сфери туризму. .	43
2. Дослідження інтенсивності розвитку макроекономічних процесів. . .	72
2.1 Статистичні аспекти оцінювання прямих іноземних інвестицій в Україну.	72
2.2 Статистичне дослідження макроекономічних пропорцій за даними системи національних рахунків.	92
2.3 Статистична складова оцінки грошово-кредитної політики України .	111
3. Методологічні проблеми статистичного оцінювання бізнесу.	125
3.1 Детерміновані моделі факторного економічного аналізу.	125
3.2 Методологічні аспекти аналізу ефективності використання робочої сили на підприємстві.	143
3.3 Статистичний моніторинг кон'юктури ринку та оцінка ефективності функціонування підприємств на ринку товарів і послуг.	165
3.4 Методи і моделі оцінки розвитку малого підприємництва Одеського регіону.	196
3.5 Багатовимірні статистичні методи в маркетингових дослідженнях . .	242
3.6 Методологічні питання аналізу факторів та резервів росту ефективності використання основного капіталу в хлібопекарській промисловості	264

ПЕРЕДМОВА

Предметом наукових досліджень, результати яких висвітлено в монографії, стали соціально-економічні явища та процеси, що відбуваються в Україні, окремих її регіонах і, зокрема, в Одеській області.

Результати наукових досліджень, спрямованих на вдосконалення статистичних методів аналізу та прогнозування соціально-економічних процесів, є базою для розробки нових методичних підходів у статистичному аналізі, пов'язаних із переходом економіки країни до ринкових відносин.

Основними завданнями дослідження були:

- методологічні підходи та практичні розрахунки процесів відтворення населення в регіоні;
- оцінка стану малого і середнього бізнесу;
- статистичне дослідження пропорційності розвитку економіки та оцінювання впливу окремих видів діяльності;
- дослідження інвестиційної діяльності та конкурентоспроможності підприємств.

Перший розділ досліджень присвячений проблемам статистичного оцінювання людського розвитку. Так, на основі аналізу загальнодержавних тенденцій демографічного розвитку виявлені регіональні особливості демографічних процесів. Проаналізована динаміка та структура життєвого потенціалу населення на регіональному рівні та на основі запропонованої методики проведена оцінка впливу окремих факторів на зміну життєвого потенціалу населення.

Одним з важливих індикаторів якості життя є рівень споживання туристичних послуг. Розвиток туризму сприяє покращенню здоров'я людини, підвищенню рівня освіти, він гармонізує відносини між різними країнами, народами, сприяє збереженню навколишнього середовища. Проте вагомість туризму для національної економіки є нечітко визначеною. У даній роботі розглянуто напрямки оцінювання обсягу туристичної діяльності та основного елементу туристичної інфраструктури - підприємств готельного господарства.

У другому розділі роботи проведено аналіз процесів відтворення та взаємовідносин між секторами економіки. Продемонстровано роль системи національних рахунків для характеристики потоків товарів і послуг, виявлення макроекономічних пропорцій, прогнозування економічних процесів.

Гроші й грошовий обіг відіграють провідну роль у функціонуванні ринкової економіки, бо саме вони є факторами зростання виробництва та споживання і національної економіки в цілому. Тому узагальнення досвіду аналізу грошової маси, особливо статистичного, є актуальним та сучасним у будь-яких умовах. У дослідженні опрацьовані методологічні підходи та запропоновані практичні рекомендації щодо виявлення належності управління грошово-кредитного ринку України до однієї з основних моделей управління економікою, а саме кейнсіанства чи монетаризму за допомогою кореляційно-регресійного аналізу та індексного методу.

Статистичне дослідження прямих іноземних інвестицій в Україну є своєчасним та актуальним, оскільки інвестиції багатогранно впливають на розвиток економіки. У статистичному дослідженні надається оцінка об'єктивно існуючих взаємозв'язків між параметрами, які характеризують інвестиційні процеси в Україні за 1996-2010 роки та виявляються фактори, які впливають на обсяг іноземних інвестицій, за допомогою авторегресійного факторного аналізу, здійснюється прогноз прямих іноземних інвестицій. Проведено статистичне оцінювання інвестиційної привабливості регіонів України допомогою багатовимірних статистичних методів.

У третьому розділі роботи запропоновані методи та моделі оцінювання рівня розвитку малого підприємництва. Проаналізовано розвиток малого підприємництва Одеської області. Зокрема, проранжовані райони Одеської області за рівнем розвитку малого бізнесу, виявлені фактори, що стримують розвиток малих підприємств та побудовані моделі ефективної діяльності малих підприємств. Надані пропозиції щодо покращення умов функціонування малих підприємств.

Авторами складових частин колективної монографії є:

1.1 – канд. економічних наук, проф. А.З. Підгорний, канд. екон. наук, К.В.Вітковська

1.2 – канд. екон. наук, доцент О.Г. Милашко, канд. екон. наук, доцент О.П. Русева;

2.1 – канд. екон. наук, доцент Т.В. Погорєлова, ст.науковий співробітник Т.С. Корольова;

2.2 – канд. екон. наук, доцент О.Г. Милашко;

2.3 – канд. екон. наук, доцент Т.В. Погорєлова;

3.1 – д-р екон. наук, професор О.Г. Янковий;

3.2 – канд. екон. наук, доцент К.Д. Семенова;

3.3 – канд. екон. наук, доцент О.В. Самотоєнкова;

3.4 – канд. екон. наук, доцент Ю.О. Ольвінська;

3.5 – канд. екон. наук, доцент О.І. Яшкіна;

3.6 – канд. екон. наук, І.Г. Готліб.

Наприкінці хочеться висловити щире подяку рецензентам даної наукової праці, професорам за ретельне відношення до викладеного матеріалу, цінні зауваження та поради, які сприяли суттєвому покращенню колективної монографії.

Канд. екон. наук, професор
А.З.Підгорний

2.2 СТАТИСТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ МАКРОЕКОНОМІЧНИХ ПРОПОРЦІЙ ЗА ДАНИМИ СИСТЕМИ НАЦІОНАЛЬНИХ РАХУНКІВ

Провідне місце в інформаційному забезпеченні управління економікою сьогодні посідає система національних рахунків (СНР). Вона дає величезну кількість матеріалів для аналізу процесів та структурних змін в економіці. На її рахунках відображаються всі стадії циклу відтворення: виробництво, розподіл, перерозподіл доходів, їх кінцеве використання на споживання та заощадження. СНР забезпечує проведення не тільки загального аналізу характеристик макроекономічних процесів, але й детальніших досліджень окремих секторів і галузей економіки.

Проблемами економічного аналізу макроекономічних процесів за даними системи національних рахунків займаються такі вітчизняні та зарубіжні вчені як Кулагіна Г.Д., Башкатов Б.І., Рябушкін Б.Т., Головкин В.А., Моторин Р.М., Герасименко С.С. [1-6]. Більшість публікацій торкаються проблем макроекономічного аналізу, а саме: вивчення динаміки та структури показників результатів економічної діяльності, перш за все, валового внутрішнього продукту та національного доходу; характеристики показників окремих рахунків системи; прогнозування основних індикаторів розвитку країни.

Проте можливості застосування інформації, що розробляється в рамках СНР, використовуються далеко не повною мірою. Це стосується, насамперед, розвитку секторального економічного аналізу на основі системи національних рахунків, і, перш за все, досліджень потребують показники доходу, заощадження, нагромадження, кредитування в розрізі інституціональних секторів [7-11].

Метою групування інституціональних одиниць економіки за секторами є створення передумов для статистичної характеристики, аналізу й прогнозування потоків товарів і послуг, доходів й витрат, капіталу й фінансових операцій.

Даний напрямок дослідження обумовлюється необхідністю вивчення розподільчих і перерозподільчих процесів, таких, як формування й розподіл заробітної плати й прибутку, оподаткування, виплати пенсій. Моделювання цих процесів у розрізі секторів дає можливість пояснити, якими доходами визначається певний рівень кінцевого споживання та заощадження, дослідити конкретні потоки вартості, й тим самим ув'язати всі стадії відтворювального циклу в єдину картину.

Саме групування за секторами дає можливість для висвітлення й направлення діяльності окремих груп інституціональних одиниць при проведенні певної економічної політики. Для досягнення цієї мети необхідним є аналіз секторальної структури валового наявного доходу як джерела кінцевого споживання та заощадження секторів; динаміки норми валового заощадження в окремих секторах економіки; пропорційності розвитку нагромадження в розрізі секторів відповідно розподілу заощадження між секторами.

У національних рахунках резидентні інституціональні одиниці групуються відповідно до своїх функцій за такими секторами: нефінансові корпорації (НФК), фінансові корпорації (ФК), сектор загального державного управління (ДУ), домашні господарства (ДГ), некомерційні організації, що обслуговують домашні господарства (НКО).

Основною функцією нефінансових корпорацій є ринкове виробництво товарів і нефінансових послуг за цінами, які покривають витрати виробництва і дають прибуток. Даний сектор формує найбільшу частину доданої вартості, але він не бере участі в кінцевому споживанні.

Фінансові корпорації – це комерційні інституціональні одиниці, що спеціалізуються на фінансово-посередницькій діяльності, тобто послугах, які майже повністю йдуть на проміжне споживання і тому мало впливають на динаміку ВВП.

Сектор загального державного управління включає органи державного управління всіх рівнів, функцією яких є здійснення законодавчої і виконавчої влади, збір податків і фінансування державних витрат. Тобто він виробляє великі обсяги неринкових послуг, які оцінюють за поточними витратами на їх виробництво. Ці ж витрати являються кінцевими споживчими витратами сектора.

Сектор домашніх господарств об'єднує фізичних осіб як споживачів, а, в деяких випадках, як суб'єктів некорпоративної підприємницької діяльності. На відміну від секторів, про які йшлося вище, домогосподарства активно беруть участь у кінцевому споживанні. Цей сектор отримує багато первинних доходів, а в результаті вторинного розподілу – ще й додаткові кошти, тому його наявний доход може значно перевищувати доходи інших секторів.

До складу некомерційних організацій, що обслуговують домашні господарства, входять інституціональні одиниці, які створені окремими групами домашніх господарств для забезпечення їхніх політичних, релігійних і професійних інтересів. Ресурси таких НКО складаються з добровільних внесків.

Результатом виробничої діяльності господарюючих одиниць-резидентів у звітному періоді є випуск товарів і послуг. До випуску включають всі товари, незалежно від їхнього використання, послуги, надані іншим інституціональним одиницям, побутові і домашні послуги, які надаються домашнім господарствам найманою прислугою, умовно-обчислену вартість проживання у власному житлі.

Основним джерелом для розрахунку випуску нефінансових корпорацій є показники форми № 1-підприємництво «Звіт про основні показники діяльності підприємств». Також використовуються результати розрахунків зміни запасів готової продукції і незавершеного виробництва, холдингового прибутку та економічної діяльності, яка безпосередньо не спостерігається. Джерелами даних для розрахунку випуску сектора фінансових корпорацій є «Звіт про прибутки і збитки Національного банку України», «Зведений звіт про прибутки і збитки банків», «Звіт про доходи і витрати страховика» та інші документи. Випуск сектора загального державного управління визначається на основі Звітів про виконання державного та місцевих бюджетів, а також Звітів фондів соціального страхування. Для даного сектора характерним є неринковий випуск, який оцінюється за сумою його поточних витрат. На основі поточних витрат також оцінюється випуск сектора некомерційних організацій, що обслуговують домашні господарства. Джерелами розрахунків є статистична форма № 1-громадська організація «Звіт про діяльність громадської організації», № 1-житлофонд «Житловий фонд» та інші. Відповідно до концепції виробництва, прийнятої в СНР, у секторі домашніх господарств повинна бути врахована вся виробнича діяльність некорпоративних підприємств домашніх господарств, незалежно від їх організаційної форми.

Розрахунки, представлені в таблиці 1 дають можливість проаналізувати розподіл випуску між секторами економіки в окремі роки [12]. Частка сектора нефінансових корпорацій у загальному випуску України є найбільшою. В 2009 р. питома вага даного сектора склала 73,1 % (зменшилася порівняно з 2005 р. на 4,3 в. п.). Дещо зросли частки фінансових корпорацій (на 1,6 в. п.), державного управління (на 1,6 в. п.) та домогосподарств (на 1,3 в. п.) і зменшилася частка некомерційних організацій (на 0,2 в. п.).

Таблиця 1

Питома вага сектора
у показниках випуску та валової доданої вартості, відсотків

Сектор	Випуск		Валова додана вартість	
	2005 р.	2009 р.	2005 р.	2009 р.
НФК	77,4	73,1	66,0	62,4
ФК	3,0	4,6	3,1	1,9
ДУ	8,4	10,0	14,6	17,5
ДГ	10,7	12,0	15,5	17,7
НКО	0,5	0,3	0,8	0,5
Усього	100,0	100,0	100,0	100,0

У міжнародній практиці валовий випуск не є оціночним показником результатів економічної діяльності, бо на його обсяг впливає проміжне споживання – частина валового випуску, яка відображає витрати минулої праці на виробництво товарів і послуг. Проміжне споживання – це вартість усіх використаних у процесі виробництва товарів і послуг (за відрахуванням основних засобів). Воно включає як матеріальні витрати, так і оплату послуг. Частка проміжного споживання у випуску характеризує його матеріаломісткість, а динаміка цієї частки свідчить про ефективність або неефективність заходів щодо економії ресурсів.

У таблиці 2 наведено динаміку матеріаломісткості різних секторів економіки.

Таблиця 2.
Динаміка частки проміжного споживання у випуску сектора

Сектор	2005 р.	2009 р.	Абсолютний приріст, в. п.
НФК	0,667	0,652	-1,5
ФК	0,340	0,269	-7,1
ДУ	0,322	0,284	-3,8
ДГ	0,435	0,401	-3,4
НКО	0,445	0,420	-2,5
У середньому по економіці України	0,602	0,567	-3,5

Дані таблиці свідчать про високий рівень матеріаломісткості в усіх секторах економіки, особливо в секторі нефінансових корпорацій, де питома вага проміжного споживання у випуску 2009 р. склала 65,2 %. Але відмітимо, що за період 2006-2009 рр. в усіх секторах рівень матеріаломісткості дещо знизився: у фінансових корпораціях питома вага проміжного споживання зменшилася на 7,1 в. п., державне управління скоротило частку минулої праці у випуску на 3,8 в. п., домогосподарства – на 3,4 в. п.

Різниця між випуском та проміжним споживанням являє собою валову додану вартість сектора – кінцеву продукцію, що вироблена відповідною інституційною одиницею.

Розподіл сумарної валової доданої вартості України між секторами представлений у таблиці 1.

Як зазначалося вище, основний внесок у загальну додану вартість України здійснює сектор нефінансових корпорацій. Протягом останніх років питома вага сектора у створенні доданої вартості складала більше 60 %, причому за останні 4 роки вона зменшилася на 3,6 в. п. Одночасно збільшилася роль секторів державного управління та домашніх господарств (на 2,9 в. п. та на 2,2 в. п. відповідно).

Центральними показниками СНР є показники доходів. Саме доходи пов'язують виробництво зі зміною активів та пасивів. Першою стадією руху доходів є їх утворення в процесі виробництва. Доходи, що утворилися на стадії первинного розподілу, є первинними [4]. З них підприємці виплачують податки на виробництво, оплачують працю і виплачують винагороду за надані ресурси – фактори виробництва. Доходи на цій стадії трансформуються в заробітну плату, відсотки, ренту. Далі, в процесі перерозподілу, з доходів вираховують платежі в фонди соціального страхування, виплачують податки на доходи, перерозподіляють частину доходів у вигляді різноманітних трансфертів підприємствам та населенню. Отриманий на стадії вторинного розподілу дохід далі розподіляється на кінцеве споживання та заощадження.

Таким чином, перш за все, розраховують доходи, пов'язані з виробництвом. До первинних доходів відносять дохід від виробничої діяльності та дохід від власності. Дохід від виробничої діяльності, у свою чергу, містить оплату праці найманих працівників, податки на виробництво та імпорт і валовий прибуток, змішаний дохід. Дохід від власності – це дохід від надання в користування іншим інституціональним одиницям фінансових і нефінансових активів, у тому числі землі, корисних копалин та інших нефінансових невироблених активів. Тобто це проценти, дивіденди, рента за користування землею, плата за розробку корисних копалин тощо.

Проаналізуємо розподіл між секторами таких первинних доходів: валового прибутку (змішаного доходу) та валового сальдо первинних доходів (таблиця 3).

Таблиця 3

Розподіл показників первинних доходів
між секторами економіки, відсотків

Сектор	Валовий прибуток (змішаний дохід)		Валове сальдо первинних доходів	
	2005 р.	2009 р.	2005 р.	2009 р.
НФК	58,4	60,1	15,6	10,3
ФК	1,2	-2,6	3,1	6,6
ДУ	5,0	4,3	15,8	15,2
ДГ	34,0	38,0	65,3	67,8
НКО	0,5	0,2	0,2	0,1
Усього	100,0	100,0	100,0	100,0

Як ми бачимо, за 2006-2009 рр. збільшилася частка нефінансових корпорацій (на 1,7 в. п.) та домогосподарств (на 4 в. п.) у валовому прибутку (змішаному доході) України, питома вага інших секторів зменшилася. Що стосується динаміки частки окремих секторів у валовому національному доході (сума валового сальдо первинних доходів секторів),

то тут спостерігається протилежна ситуація. Дані таблиці 3 свідчать про суттєве (на 5,3 в. п.) зменшення питомої ваги нефінансових корпорацій і збільшення більше ніж у 2 рази питомої ваги фінансових корпорацій у валовому національному доході.

Розглянемо дані таблиці з іншого боку. Вони свідчать про суттєвий перерозподіл між секторами стосовно двох показників доходів: валового прибутку та валового сальдо первинних доходів. Якщо в 2009 р. питома вага НФК у валовому прибутку складала 60,1 %, то питома вага цього сектора у валовому сальдо – 10,3 %. Природа цього явища зрозуміла. Сектор передає домогосподарствам частину свого первинного доходу у вигляді оплати праці, державному управлінню – іншу частину первинного доходу у вигляді чистих податків на виробництво. З урахуванням цього, а також враховуючи сальдо доходів від власності отримане та передане сектором і розраховують його валове сальдо первинних доходів. Тому найбільша частка у національному доході належить домогосподарствам, на другому місці – державне управління.

Національний доход на рівні економіки або валове сальдо первинних доходів на рівні сектора трансформується (через одержання й сплату поточних трансфертів) у наявний доход.

Валовий наявний доход характеризує максимальну суму, яку сектор може витратити на кінцеве споживання товарів і послуг (домашніх господарств, некомерційних організацій, що обслуговують домашні господарства, та державних установ) або спрямувати на заощадження. Наявний доход не підлягає подальшому розподіленню і залишається в розпорядженні суб'єктів інституційного сектора. Кожен з секторів отримує наявний доход шляхом перерозподілу первинних доходів між ними. Перерозподіл здійснюється через поточні трансферти. Так сектор домогосподарств сплачує прибуткові податки, внески на соціальне страхування (у первинних доходах соціальні внески враховувалися у складі оплати праці), добровільні внески в громадські організації, а отримує соціальну допомогу, пенсії та інші поточні трансферти в грошовій формі.

Інформація, що наведена в таблиці 4, дозволяє, з одного боку, проаналізувати секторну структуру валового наявного доходу, а, з іншого, дослідити динаміку частки кожного сектора в даному показнику. Дані таблиці свідчать, що домогосподарства відіграють найсуттєвішу роль у створенні валового наявного доходу України. Майже весь аналізований період частка сектора зростала і в 2009 р. досягла 71,8 %. На другому місці – сектор державного управління. Але якщо в 2001 р. його частка в наявному доході складала 23,7 %, то в 2009 р. вона знизилася до 15,1 %. Поступово знижується також питома вага нефінансових корпорацій (з 15,1 % у 2001 р. до 6,1 % у 2009 р.).

Таблиця 4

**Структура валового наявного доходу України
за секторами, відсотків**

Роки	Валовий наявний дохід	НФК	ФК	ДУ	ДГ	НКО
2001	100,0	15,1	1,9	23,7	57,3	2,0
2002	100,0	12,5	1,8	22,9	61,0	1,8
2003	100,0	13,2	2,2	23,8	59,1	1,7
2004	100,0	14,4	4,1	20,2	59,8	1,5
2005	100,0	9,2	2,7	20,7	66,2	1,2
2006	100,0	9,7	2,8	20,5	66,0	1,0
2007	100,0	10,5	3,7	20,8	64,1	0,9
2008	100,0	8,2	4,5	20,0	66,5	0,8
2009	100,0	6,1	6,2	15,1	71,8	0,8

У перерозподілі доходів найсуттєвіша роль належить сектору домогосподарств. Для цього сектора визначають такі групи доходів: первинні доходи, наявний дохід, скоригований наявний дохід.

Інформація, що міститься в таблиці 5, дає можливість з іншого боку схарактеризувати перерозподіл отриманих поточних трансфертів стосовно сектора домогосподарств. У 2003, 2004 та 2007 рр. частка сектора в наявному доході була меншою за частку домогосподарств у національному доході. В інші роки перерозподіл доходів через поточні трансферти був на користь домогосподарств.

Таблиця 5

**Питома вага сектора домогосподарств
у показниках результатів економічної діяльності України, відсотків**

Питома вага	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Валового сальдо первинних доходів сектора у валовому національному доході	62,7	61,3	65,3	64,7	64,4	66,0	67,8
Валового наявного доходу сектора у валовому наявному доході країни	59,1	59,8	66,2	66,0	64,1	66,5	71,8
Валового скоригованого доходу сектора у валовому наявному доході країни	71,6	71,4	78,2	78,0	75,8	78,3	85,6
Валового заощадження сектора у валовому заощадженні країни	22,5	28,9	40,8	35,2	27,4	27,1	54,2

Через те, що в Україні значна частка доходів отримується не в грошовому, а в натуральному вигляді, тобто у вигляді тієї чи іншої продукції або послуги, крім наявного доходу сектора, розраховують його скоригований наявний дохід. Він відрізняється від наявного доходу на величину соціальних трансфертів у натурі. Соціальні трансферти в натурі складаються з товарів і послуг індивідуального призначення, які надають домашнім господарствам інституціональні сектори загального державного управління і некомерційних організацій, що обслуговують домашні господарства, незалежно від того, придбані вони у ринкових виробників чи безпосередньо вироблені як неринковий випуск сектора державного управління та некомерційних організацій. Джерелом їх фінансування можуть виступати Державний та місцеві бюджети і кошти фондів соціального забезпечення, добровільні внески, пожертвування. Соціальні трансферти в натурі включають вартість неринкових товарів та послуг, які мають індивідуальний характер, наданих домашнім господарствам безоплатно або за пільговою ціною; вартість споживчих товарів і послуг, придбаних сектором загального державного управління у ринкових виробників для надання домашнім господарствам, відшкодування домашнім господарствам витрат на придбання товарів та послуг за рахунок фондів соціального забезпечення. Для економіки в цілому вартість соціальних трансфертів в натурі дорівнює вартості витрат на кінцеве споживання сектора загального державного управління, які надають індивідуальні товари та послуги та витрат на кінцеве споживання некомерційних організацій, що обслуговують домашні господарства.

Відмінність валового скоригованого наявного доходу від валового наявного доходу полягає в тому, що індивідуальні споживчі витрати інституційних секторів державного управління та некомерційних організацій, що обслуговують домашні господарства, перерозподіляються на користь домашніх господарств, збільшуючи їх ресурси.

Дані таблиці 5 свідчать про збільшення питомої ваги скоригованого доходу сектора в наявному доході України за 6 останніх років майже на 19,6 %.

У створенні валового наявного доходу, крім сектора домогосподарств, значну роль відіграє сектор державного управління (таблиця 4), хоч за останні роки його внесок дещо знизився. Значно суттєвіше за аналізований період зменшилася частка нефінансових корпорацій - на 9 в. п. Зовсім незначну роль відігравав і відіграє у створенні наявного доходу сектор некомерційних організацій. У літературі розглядаються певні критерії, які визначають якість розподілу між секторами валового наявного доходу, а також здійснюється порівняльний аналіз розподілу доходу в Україні та в деяких інших країнах [6, с.336-339].

Наявний дохід країни використовується на кінцеве споживання і заощадження. Кінцеві споживчі витрати являють собою витрати інституційних одиниць економіки на придбання товарів і послуг, які використовуються безпосередньо для задоволення поточних індивідуальних та колективних потреб. Вони відображають, яким чином домашні господарства, державне

управління та некомерційні організації використовують наявний дохід для придбання споживчих товарів та послуг. Основну частину кінцевого споживання становлять кінцеві споживчі витрат домогосподарств. Вони включають витрати на придбання споживчих товарів і послуг за рахунок власних коштів, а також споживання товарів та послуг, одержаних у натуральній формі у складі заробітної плати і вироблених для власного кінцевого споживання. Кінцеві споживчі витрати сектора державного управління включають поточні витрати (оплату праці, нарахування на оплату праці, матеріальні витрати, оплату нематеріальних послуг, податки, пов'язані з виробництвом) та споживання основного капіталу за виключенням доходу від реалізації. Кінцеві споживчі витрати сектора некомерційних організацій, що обслуговують домашні господарства, також включають поточні витрати на виробництво неринкових товарів та послуг та споживання основного капіталу [4].

Частина наявного доходу сектора, яку не витрачено на кінцеве споживання товарів і послуг, являє собою заощадження даного сектора. Заощадження може бути як позитивною, так і від'ємною величиною залежно від того, перевищує наявний дохід витрати на кінцеве споживання чи ні. Саме заощадження є основою фінансування інвестицій в економіку.

За даними таблиці 5 ми бачимо динаміку питомої ваги заощаджень сектора домогосподарств у національному заощадженні.

Треба відмітити, що в 2005 р. сектор домогосподарств став основним у формуванні загальних заощаджень країни (у цьому році питома вага сектора склала 40,8 %). Тобто в умовах поліпшення економічного стану держави домогосподарства отримали можливість змінювати структуру своїх наявних доходів на користь заощадження. Але починаючи з 2006 р. валове заощадження сектора почало знижуватися, скоротилася і його частка у загальному заощадженні країни. Різкий скачок питомої ваги сектора (до 54,2 %) у 2009 р. пояснюється, по-перше, зменшенням кінцевих споживчих витрат домогосподарств у цьому році і, по друге, негативною величиною валового заощадження сектора загального державного управління, що зменшило національне валове заощадження. Не можна не звернути увагу на другу причину. В 2009 р. вперше валове заощадження одного з секторів від'ємне. Це сталося через те, що кінцеві споживчі витрати сектора державного управління перевищили на 44574 млн. грн. його валовий наявний дохід.

Відношення валового заощадження до валового внутрішнього продукту характеризує норму валового заощадження. В цілому в світі цей показник перебуває на рівні 23 - 24 %, причому в розвинутих країнах він є дещо нижчим, а в тих, що розвиваються, - вищим [3, с.16]. Валове заощадження в Україні в 90-ті роки ХХ ст. скорочувалося. Лише з 1999 р. ситуація почала поліпшуватися – спостерігалася тенденція зростання. В 2005 р. норма валового заощадження досягла 25,7 %, далі знову спостерігалася зниження, і в 2009 р. норма заощадження склала лише 16,6 %.

Дані таблиці 6 дають можливість проаналізувати роль кожного з секторів у формуванні валового заощадження та його динаміку. Вони свідчать, що з 2001 по 2004 рр. у формуванні загального рівня заощадження основним був сектор нефінансових корпорацій і його внесок значно перевищував внесок інших секторів. Далі ситуація змінилася – впродовж 2-х років найсуттєвішу роль відігравав сектор домогосподарств. Останніми роками внесок нефінансових корпорацій знов найбільший, зростала також частка валового заощадження фінансових корпорацій. Переламним роком став 2009 р. – питома вага валового заощадження сектора домогосподарств склала 9% ВВП України, на другому місці два сектора – сектор нефінансових корпорацій та сектор фінансових корпорацій.

Таблиця 6

Структура валового заощадження України
за секторами економіки, відсотки до ВВП

Роки	НФК	ФК	ДУ	ДГ	НКО
2001	15,4	1,9	4,6	3,5	0,0
2002	12,9	1,8	5,3	7,7	0,0
2003	13,6	2,3	5,6	6,3	0,0
2004	14,8	4,3	3,2	9,2	0,2
2005	9,4	2,8	2,9	10,5	0,1
2006	9,8	2,9	2,4	8,2	0,1
2007	10,7	3,8	3,3	6,7	0,1
2008	8,2	4,6	2,3	5,6	0,1
2009	6,2	6,2	-4,9	9,0	0,1

Заощадження є одним із основних джерел нагромадження в економіці (інше джерело – капітальні трансферти). Валове нагромадження як елемент ВВП включає валове нагромадження основного капіталу, зміну запасів матеріальних оборотних коштів і чисте придбання цінностей. Норма валового нагромадження у світі сьогодні складає (так само, як і норма заощадження) 23 – 24 % [3, с.20]. Це означає, що обсяг заощадження є близьким до обсягу інвестицій. А враховуючи досвід країн, що розвиваються і одночасно характеризуються найбільш динамічними темпами розвитку (Китай, наприклад), норма валового нагромадження повинна бути значно вищою за середній рівень і сягати 30% (в таких країнах інвестиції перевищують заощадження).

В Україні тенденції спаду й зростання норми нагромадження в цілому відповідають тенденціям зміни норми заощадження. Але в середині 2000-х років норма заощадження в нашій країні перевищувала норму нагромадження. У 2005 р. норма валового нагромадження складала лише 22,6 % ВВП, що на 12,1 % менше за норму валового заощадження в цьому році. Тобто в той період

інвестиції в Україні відновлялися набагато повільніше, ніж заощадження і ВВП. Дана ситуація пояснювалася несприятливим інвестиційним кліматом в Україні, вивезенням капіталу в вигляді кредитування інших країн, поглинанням частини заощаджень дефіцитом державного бюджету. В останні роки ситуація змінилася. Так, у 2008 р. норма валового нагромадження складала 27,9 %, що на 7,1 в. п. більше за норму валового заощадження країни.

Проаналізуємо узгодженість розподілів валового нагромадження і валового заощадження за секторами економіки на основі характеристик пропорційності їх розподілів за 2005 та 2008 рр. (2008 р., а не останній, 2009 р., було обрано для аналізу через від'ємну величину заощадження одного з секторів, що робило б результати менш наочними).

Як свідчать дані таблиці 7, у 2005 р. питома вага валового нагромадження була вищою за відповідний показник, розрахований відносно валового заощадження, для секторів нефінансових корпорацій, державного управління та некомерційних організацій, що обслуговують домашні господарства. Решта секторів мала частку валового нагромадження у національному валовому нагромадженні меншу за частку заощадження в національному заощадженні. У 2008 р. ситуація дещо змінилася (таблиця 7).

Кількісною мірою відхилення результативної ознаки від факторної є коефіцієнти локалізації:

$$K_{\text{лок}} = \frac{D}{d},$$

де D – частка результативної ознаки;

d – частка факторної ознаки.

У нашому випадку результативною ознакою є валове нагромадження, а факторною, від якого воно залежить, виступає валове заощадження.

У тих секторах, де питома вага нагромадження більша за питому вагу заощадження коефіцієнти локалізації перевищують одиницю. В 2008 р. – це сектор державного управління та сектор некомерційних організацій. У трьох секторах коефіцієнти локалізації менші за одиницю – 0,94 (сектор державного управління), 0,45 (сектор домашніх господарств) і 0,12 (сектор фінансових корпорацій). Це означає, що на кожний з цих секторів припадає менший обсяг нагромадження, якщо порівняти з пропорційним для них обсягом заощаджень.

Дана ситуація знаходить свій прояв у знаку показника чисте кредитування (+), чисте запозичення (-). Саме ті сектори, для яких коефіцієнти локалізації більше одиниці, майже завжди виявляються чистими позичальниками. Найбільшим позичальником у 2008 р. став сектор нефінансових корпорацій. І, навпаки, сектори домогосподарств і фінансових корпорацій (коефіцієнти локалізації менше одиниці) виявилися чистими кредиторами інших секторів та іншого світу.

Таблиця 7

Розрахунок коефіцієнтів локалізації залежності валового нагромадження від валового заощадження секторів економіки України

Сектор	Питома вага секторів, %				Коефіцієнт локалізації		Ранг за коефіцієнтом локалізації	
	за валовим заощадженням (d)		за валовим нагромадженням (D)					
	2005	2008	2005	2008	2005	2008	2005	2008
НФК	36,5	39,5	79,3	74,2	2,17	1,88	5	5
ФК	10,9	21,9	2,2	2,7	0,20	0,12	2	1
ДУ	11,4	11,3	11,8	10,6	1,04	0,94	3	4
ДГ	40,8	27,1	6,0	12,2	0,15	0,45	1	2
НКО	0,4	0,2	0,7	0,3	1,75	1,5	5	3
Усього	100,0	100,0	100,0	100,0	x	x	x	x

Аналіз пропорційності розподілів поглиблюється обчисленням коефіцієнта концентрації:

$$K_{\text{конц}} = \frac{1}{2} \sum |D - d|$$

Розрахунок його здійснено для 2008 року. За даними таблиці 8 отримаємо:

$$K_{\text{конц}} = \frac{1}{2} 0,696 = 0,348$$

Таблиця 8

До розрахунку коефіцієнта концентрації валового нагромадження

Сектор	НФК	ФК	ДУ	ДГ	НКО	Усього
$ D - d $	0,347	0,192	0,007	0,149	0,001	0,696

Коефіцієнт концентрації становить 34,8 %. Найбільшою мірою валові нагромадження сконцентровані в секторі нефінансових корпорацій, меншою – у секторі державного управління та некомерційних організацій.

Перевищення (або недостачу) можливостей фінансування в порівнянні з витратами на валове нагромадження основного капіталу та інших елементів нефінансових активів характеризує показник чисте кредитування (+), чисте запозичення (-). Він є важливою характеристикою сектора домогосподарств, бо показує обсяг ресурсів, які домогосподарства надають іншим секторам економіки або, навпаки, інші сектори надають домогосподарствам.

Заощадження сектора домогосподарств з урахуванням отриманих (без переданих іншим секторам) капітальних трансфертів, давали змогу протягом останніх років збільшувати нефінансові активи й отримувати в своє розпорядження ресурси (чисті кредити) та направляти їх на придбання фінансових активів, погашення боргів. Так, у 2009 році домогосподарства стали найбільшим кредитором в економіці країни. Усі інші сектори (крім фінансових

корпорацій та некомерційних організацій) мали запозичувати кошти на придбання нефінансових активів. Чистим кредитором за підсумками 2009 року була і країна в цілому.

Чисте кредитування домогосподарств у 2009 р. склало 69884 млн. грн.(таблиця 9). Саме на цю величину приріст фінансових активів сектора перевищив приріст фінансових пасивів.

Щодо приросту фінансових активів у домашніх господарств, то він мав місце внаслідок нагромадження коштів у вигляді готівки та депозитів; придбання акцій та іншого виду участі в капіталі; вкладень у страхові технічні резерви; збільшення іншої дебіторської заборгованості; придбання цінних паперів, крім акцій.

Приріст фінансових зобов'язань був обумовлений збільшенням іншої кредиторської заборгованості.

Таблиця 9

Фінансовий рахунок сектора домашніх господарств, млн. грн.

			Зміни в зобов'язаннях і чистому багатстві	2005р.	2009р.
Зміни в активах	2005р.	2009р.	Чисте кредитування (+), чисте запозичення (-)	41207	69884
Чисте придбання фінансових активів	61713	79008	Чисте прийняття фінансових зобов'язань	20506	9124
Готівкові гроші та депозити	54278	74155	Кредити і позики	19355	-39172
Цінні папери крім акцій	237	-528	Інша кредиторська заборгованість	1151	48296
Акції та інші види участі в капіталі	5982	4207			
Страхові технічні резерви	294	510			
Інша дебіторська заборгованість	922	664			

Порівняно з 2005 р. можна констатувати значне зростання по фінансових активах та зменшення по пасивах. На 28 % підвищилося чисте придбання домогосподарствами фінансових активів (в основному за рахунок нагромадження коштів у вигляді готівки та депозитів), і майже на 45,5 % зменшилося чисте прийняття фінансових зобов'язань (за рахунок суттєвого зменшення кредитів і позик).

Складовою частиною національних рахунків України є таблиця “витрати-випуск”. Вона дає розгорнуту характеристику процесів відтворення та взаємовідносин між видами економічної діяльності. Дані таблиці дозволяють застосувати її для характеристики потоків товарів і послуг, аналізу структури та структурних зрушень в економіці, виявлення макроекономічних пропорцій, прогнозування економічних процесів.

Таблиця “витрати-випуск” використовує ідентичні з системою національних рахунків показники та методологію їх обчислення. Вона виконує функцію деталізації рахунків товарів і послуг, виробництва, утворення і використання доходу, капіталу.

Автором методу “витрати-випуск” є американський економіст російського походження В.В. Леонтьєв. За свою розробку він був удостоєний Нобелівської премії з економіки в 1973 р. Прообразом розробленого ним методу став баланс народного господарства СРСР (1926 р.).

Перший звітний міжгалузевий баланс України за методологією балансу народного господарства було розроблено в 1966 році. За цією методологією відтворювальний процес у міжгалузевому балансі розглядався крізь призму матеріально-речової збалансованості та на підставі поділу економіки на виробничу й невиробничу сфери. Недолік такого балансу полягав у тому, що кінцевий продукт включав матеріальні витрати галузей сфери нематеріальних послуг, а чиста продукція (національний дохід) – оплату послуг галузей нематеріального виробництва, спожитих у процесі виробничої діяльності (проміжне споживання). Тому показники проміжного споживання, чистої продукції і кінцевого використання були непорівнянні із міжнародною практикою і не давали змоги безпосередньо визначити обсяг валового внутрішнього продукту та інших агрегатів СНР.

З 1993 р. в Україні розпочалася щорічна розробка міжгалузевого балансу за методологією СНР. У 2000 р., після того, як в Україні було впроваджено такий міжнародний стандарт як Класифікація видів економічної діяльності, замість терміну “міжгалузевий баланс” став вживатися термін таблиця “витрати – випуск”.

На основі інформації, що міститься в таблиці “витрати-випуск”, можна здійснювати ряд аналітичних розрахунків, які дозволяють робити науково обґрунтовані висновки щодо результатів процесу відтворення в країні.

Метою даної частини дослідження є аналіз динаміки макроекономічних пропорцій за ознакою видобувних, обробних та інших видів діяльності, що надають послуги. Джерелом інформації є основний міжнародний стандарт у сфері статистики – система національних

рахунків, і, перш за все, одна з таблиць системи - таблиця “витрати-випуск”. Для досягнення мети ставляться такі завдання: 1) висвітлити та пояснити зміст основних показників таблиці “витрати-випуск”; 2) проаналізувати структурні зрушення валового випуску України за видами діяльності; 3) дослідити вартісну структуру валового випуску за видами діяльності та її зрушення за останні роки.

Таблиця “витрати-випуск” характеризує процеси відтворення в економіці за матеріально-речовим та вартісним складом щодо видів економічної діяльності. Тобто схема міжгалузевого балансу за методологією СНР показує, як продукт, вироблений у галузях економіки, використовується на проміжне і кінцеве споживання, нагромадження та експорт, а також характеризує структуру витрат. Таблиця “витрати-випуск” складається з трьох основних частин, які мають назву квадрантів (таблиця 10).

I квадрант характеризує взаємозв’язки галузей економіки у споживанні товарів і послуг, тобто проміжне споживання, II квадрант відображає структуру кінцевого використання валового внутрішнього продукту (ВВП), а III містить вартісну структуру ВВП та імпорту. IV квадрант у моделі не заповнюється.

Таблиця 10

Схема таблиці “витрати-випуск” у цінах споживачів

	Проміжне споживання	Кінцеве використання				Усього використано
	Види економічної діяльності	Кінцеві споживчі витрати	Валове нагромадження	Експорт	Імпорт	
Товари (послуги) в цінах споживачів, використані у виробництві	I квадрант	II квадрант				
Оплата найманих працівників	III квадрант					
Податки за виключенням субсидій на виробництво						
Валовий прибуток, змішаний дохід						
Валовий внутрішній продукт						
Випуск						

У колонках таблиці “витрати-випуск” відображено вартісний склад валового випуску за видами економічної діяльності в розрізі витрат окремих видів товарів і послуг, використаних у процесі виробництва (I квадрант) та доданої вартості (III квадрант). У рядках – використання кожного виду товарів і послуг на проміжне споживання і кінцеве використання. Для кожного виду діяльності загальний обсяг випуску дорівнює обсягу використання. Як випущені, так і використані товари та послуги відображено за вартістю їх споживання, тобто із включенням торгово-транспортної націнки та чистих податків на продукти, у фактичних цінах звітного року.

У II-му квадранті відображено кінцеві споживчі витрати на придбання товарів і послуг, валове нагромадження, експорт та імпорт.

Валовий внутрішній продукт (III квадрант) показаний як сума утворених первинних доходів, одержаних у результаті безпосередньої участі в процесі виробництва.

Дані таблиці дозволяють обчислити ВВП трьома методами. На стадії його виробництва ВВП розраховується як різниця між валовим випуском і проміжним споживанням; на стадії розподілу доходу – як сума оплати праці найманих працівників, чистих податків на виробництво та імпорт та валового прибутку, змішаного доходу; на стадії його кінцевого використання – як сума кінцевих споживчих витрат, валового нагромадження та сальдо експорту-імпорту.

Таблиця “витрати-випуск” дає можливість здійснювати аналіз процесів відтворення та взаємовідносин не тільки між галузями економіки, але й між більш укрупненими групами. Одним з принципів виділення видів економічної діяльності є їх розподіл за ознакою видобувних, обробних та інших видів діяльності, що надають послуги.

До видів діяльності, що здійснюють видобуток сировини належать (згідно із класифікацією видів економічної діяльності):

- сільське господарство, мисливство та лісове господарство,
- рибне господарство,
- добувна промисловість.

Види діяльності, що обробляють сировину, такі:

- обробна промисловість,
- виробництво та розподілення електроенергії, газу та води.

Видами діяльності, що надають послуги, є:

- будівництво,
- оптова і роздрібна торгівля,
- готелі та ресторани,
- транспорт і зв'язок,
- фінансова діяльність, операції з нерухомістю,
- державне управління,

- освіта,
- охорона здоров'я,
- інші види діяльності.

Нами здійснено аналіз динаміки макроекономічних пропорцій саме за ознакою видобувних, обробних та видів діяльності, що надають послуги.

Так як структура за видами діяльності за будь-якими напрямками досить інертна і щорічні зміни рівнів незначні, нами розглядалася інформація за 2003, 2005, 2007 та 2009 рр.

Таблиця “витрати-випуск” дозволяє розрахувати та проаналізувати структуру валового випуску за видами діяльності (таблиця 11).

Таблиця 11

Структура валового випуску України за видами діяльності, відсотків

Рік	Валовий випуск	У тому числі за видами економічної діяльності		
		видобувні	обробні	що надають послуги
2003	100,0	15,4	48,1	36,5
2005	100,0	14,7	48,0	37,3
2007	100,0	11,1	47,4	41,5
2009	100,0	12,3	43,8	43,9

Дані таблиці свідчать про поступове збільшення частки випуску видів діяльності, що надають послуги, в загальному випуску України (на 20,3 % за 6 років). Ця тенденція супроводжується відповідним зменшенням питомої ваги видобувних та обробних галузей економіки. Така ситуація цілком відповідає явищу заміщення вітчизняної продукції, перш за все, обробних галузей, імпортними товарами.

За даними граф таблиці “витрати-випуск” нами досліджено вартісну структуру валового випуску за видами економічної діяльності (таблиця 12).

Ми бачимо, що у видобувних галузях просліджується поступове зростання питомої ваги оплати праці у валовому випуску (за аналізований період вона зросла на 26,5 %) та зменшення питомої ваги чистих податків на виробництво (на 43,7 %) і зменшення частки валового прибутку, змішаного доходу (на 10,2 %).

Обробні галузі характеризуються тенденцією до зменшення частки проміжного споживання у валовому випуску (на 2 % за 6 років) та тенденцією до зростання частки чистих податків на виробництво (на 42,3 %).

Таблиця 12

Вартісна структура валового випуску України, відсотків

Види економічної ї діяльності	Валовий випуск	У тому числі			
		проміжне спожива ння	оплата праці	чисті податки на виробницт во	валовий прибуток, змішаний дохід
Видобувні					
2003 р.	100,0	59,7	11,3	1,6	27,4
2005 р.	100,0	60,3	11,7	1,3	26,7
2007 р.	100,0	57,8	15,0	0,4	26,8
2009 р.	100,0	60,2	14,3	0,9	24,6
Обробні					
2003 р.	100,0	76,0	11,0	5,9	7,1
2005 р.	100,0	77,7	11,4	5,2	5,7
2007 р.	100,0	73,5	11,0	7,6	7,9
2009 р.	100,0	74,5	10,1	8,4	7,0
Що надають послуги					
2003 р.	100,0	42,4	29,3	3,6	24,7
2005 р.	100,0	43,2	26,8	3,1	26,9
2007 р.	100,0	46,8	29,7	2,9	20,6
2009 р.	100,0	47,6	29,9	2,6	19,9

У галузях, що надають послуги, звертає увагу зростання частки проміжного споживання у валовому випуску (з 42,4 % у 2003 р. до 47,6 % у 2009 р.).

Структурні зрушення за іншими характеристиками вартісного складу валового випуску за аналізований період виражені не явно, чіткої тенденції не демонструють.

Проведене дослідження продемонструвало лише деякі напрямки аналізу системи національних рахунків.

Було проаналізовано інтенсивність розвитку секторальної та галузевої структури валового випуску України. Продемонстровано, що в 2009 р. найбільша питома вага у секторальній структурі випуску належала сектору нефінансових корпорацій, а в галузевій структурі – видам економічної діяльності, що надають послуги.

Найбільшу матеріаломісткість випуску, як доведено в дослідженні, має сектор нефінансових корпорацій, а найменшу – фінансових корпорацій. Щодо галузей економіки, то найбільша питома вага проміжного споживання у випуску належить обробним видам економічної діяльності (але в останні роки вона поступово знижується), найменша – видам діяльності, що надають послуги (одночасно спостерігається тенденція до зростання цього показника).

У ході проведеного дослідження було проаналізовано секторальну структуру показників доходів СНР і зроблено висновки щодо внеску окремих секторів у їх створення, а також досліджено інтенсивність їх змін. Більш глибоко здійснено аналіз стосовно сектора домогосподарств, який бере безпосередню участь у перерозподільних процесах. Підкреслено, що саме сектор домогосподарств має стати основним об'єктом вивчення руху доходів в економіці.

Зроблено висновки щодо тенденцій норми валового заощадження та валового нагромадження. Важливою частиною дослідження став аналіз пропорційності розподілів цих показників за секторами економіки. Виявилося, що на сектор нефінансових корпорацій припадає найбільший обсяг нагромадження порівняно з пропорційним для нього обсягом заощадження. У свою чергу, найменший обсяг нагромадження припадає на сектор фінансових корпорацій та домогосподарств. Продемонстровано, як така ситуація віддзеркалюється у показнику чисте кредитування(+), чисте запозичення (-) секторів.

Інформація, яку містить система національних рахунків, дозволяє поглиблювати аналіз і в просторі (у дослідженнях малозатребуваними є, наприклад, дані на підсекторному рівні), і в часі (одинарними спостереження мають стати квартальні рівні макроекономічних показників). Потребують подальшого дослідження характеристики співвідношення доходів, витрат, заощадження, нагромадження домогосподарств із відповідними показниками інших секторів економіки. Такий аналіз поглиблює розуміння міжсекторальних зв'язків, демонструє напрямки потоків доходів й витрат між секторами економіки.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Национальное счетоводство / МЭСИ: Учебник / Под ред. Г.Д.Кулагиной. – М.: Финансы и статистика, 1997. – 448 с.
2. Национальное счетоводство: Учебник / Под ред. Б.И.Башкатова. – М.: Финансы и статистика, 2002. – 608 с.
3. Головка В. Макроекономічний аналіз економіки України на основі рахунків фінансових потоків // Банківська справа. – 2005. – №3. – С. 3–30.
4. Моторин Р.М., Моторина Т.М. Система національних рахунків: Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2001. – 336 с.
5. Герасименко С.С., Головка В.А., Нікітіна І.М. Система національних рахунків: Навч. посібник. – К.: ІВЦ Держкомстату України, 2005. – 217 с.
6. Чернявський О.П. Про вживання принципу золотої пропорції у фінансовій науці // Вісник соціально-економічних досліджень. Одеса: ОДЕУ, 2005. – Вип. 19. – С. 335-339.

Наукове видання

За загальною редакцією кандидата економічних наук,
професора А.З.Підгорного

МЕТОДОЛОГІЯ СТАТИСТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ РЕГІОНУ

МОНОГРАФІЯ

Підписано до друку 4.05.2012. Формат 60х84/16. Папір офсетний.
Гарнітура Times New Roman. Ум. друк. арк.17,67.
Тираж 300 прим. Замовлення № 1021

Видавництво «Атлант» ВОІ СОІУ
65029, м.Одеса, Ольгіївський узвіз, 8,
Свідоцтво ДК №3564 від 31.08.2009
Тел.: 728-45-71
e-mail: ev_atlant@mail.ru